

Niet alleen gelijkheid, ook vrijheid

De Commissie Gelijke Behandeling moet niet alleen gelijkheid, maar ook vrijheid en broederschap hooghouden, betoogt **Barbara Oomen**.

Waarom hebben wij wel een Commissie voor de Gelijkheid, en niet voor de Vrijheid en de Broederschap, vroeg de Tilburgse jurist Willem Witteveen zich ooit af.

Dat is een vraag om deze week, met de 15de verjaardag van de Commissie Gelijke Behandeling, nog eens hardop te stellen. Hoeveel baanbrekend werk de Commissie ook deed op het gebied van handenschuddende imams, zwangere studentes en sluiswachters die niet willen werken op zondag, het is tijd haar te transformeren tot een volwaardig mensenrechtenuitvoerend instituut.

Dit om drie redenen: om alle grondrechten gelijkelijk aan bod te laten komen, om juist structurele mensenrechtenschendingen aan te pakken en om internationaal niet achter te blijven.

Eerst dat eerste: Artikel 1, met het gelijkheidsbeginsel, versus de rest. Het heeft inmiddels iets van een heel dikke man op een wip met aan de andere kant een groep kleuters. In de weging van grondrechten - en daar gaat het concreet altijd om - is het gelijkheidsbeginsel inmiddels behoorlijk *more equal* dan de vrijheid van meningsuiting, de godsdienstvrijheid, de onderwijsvrijheid of de vrijheid van vereniging.

Dit terwijl juist die vrijheden, de ruimte die het recht laat voor het verschil, de lakmoestest van een democratie vormen. 'Is er niet ook iets waardevols aan onderscheid?', vroeg minister Hirsch Ballin zich bijvoorbeeld afgelopen week af op het grote lustrumfeest van de CGB. 'Mensenrechten moeten er toch niet op gericht zijn om mensen alles wat ze ten diepste eigen is opzij te doen schuiven?' Juist meer aandacht voor alle mensenrechten komt het dichtst bij het respect voor de menselijke waardigheid, die de basis vormt van het hele mensenrechtengedachtegoed.

Hoe het gelijkheidsbeginsel zoveel zwaarder is gaan wegen, is een kwestie van kip en ei. Deels is dat terug te voeren op de grote emancipatiegolven die in de 20ste eeuw over Nederland spoelden. Tegelijkertijd maakt juist de presentatie van artikel 1 als boegbeeld van alle grondrechten, uitgewerkt in wetgeving en met de Commissie Gelijke Behandeling als hoedster, dat dit artikel zo'n vlucht heeft genomen.

Het gelijkheidsbeginsel is immers het enige grondrecht dat voor de ingang van de Tweede Kamer in steen gebeiteld staat, dat (sommige) Nederlanders op kunnen dreunen en dat z'n naam gaf

aan een organisatie met bureaus in iedere gemeente: artikel 1. Dit zie je ook terug in de jurisprudentie van de Commissie Gelijke Behandeling: zij kijkt wel naar andere grondrechten, maar altijd door de bril van de gelijkheid. Een formeel mandaat op het gebied van alle mensenrechten zou deze onevenwichtigheid deels rechttrekken.

Een tweede reden voor een make-over tot mensenrechtenuitvoerend instituut ligt in het belang van een structurele aanpak van mensenrechtenschendingen. Nu spreekt de Commissie zich uit over grote vraagstukken aan de hand van gevallen die zij toevallig krijgt. Zo hoort de Commissie binnenkort de zaak van de homo-leerkracht uit Emst.

Deze leraar had, op het moment dat hij wilde gaan samenwonen met zijn vriend, tot wederzijdse tevredenheid met de christelijke schoolleiding afspraken gemaakt over een afvloeiingsregeling. Maar het COC koos ervoor de zaak aan de CGB voor te leggen. Wat deze ook zal besluiten, de kans is klein dat dit daadwerkelijk bijdraagt aan homo-emancipatie in strengere gereformeerde kring. Het naleven van mensenrechten bereik je niet via rechtszaken, maar via structurele beleidsmaatregelen.

Het gaat er niet om dat één gehandicapte Nederlander een speciale ingang naar de werkplek krijgt maar dat alle stations rolstoeltoegankelijk worden gemaakt. Het gaat niet om één kolfplek voor een jonge journaliste maar om brede aandacht voor de rechten van jonge moeders. Dit vereist een brede en structurele aanpak, gebaseerd op alle mensenrechten.

Tot slot zou een omvorming van de CGB tot mensenrechtenuitvoerend instituut ervoor zorgen dat wij ook internationaal op dit gebied weer mee kunnen praten. Mensenrechtenuitvoerend instituten zijn steeds meer vaste spelers op het internationale toneel en vele landen, van Oeganda tot Canada, hebben er een. Het begint inmiddels een beetje genant te worden dat juist Nederland, als mensenrechtenvoorvechter, bij sommige bijeenkomsten niet meer aan kan schuiven omdat het geen mensenrechtenuitvoerend instituut heeft.

Het kabinet heeft voorzichtige plannen de taken van de Commissie zo uit te breiden dat zij een meer gebalanceerde en structurele benadering kan volgen in het realiseren van mensenrechten. Het is zaak deze plannen zo snel mogelijk uit te voeren. De Commissie Gelijke Behandeling is met 15 jaar de puberteit bijna voorbij, en het is nu tijd haar te laten uitgroeien tot een volwassen en volwaardig mensenrechtenuitvoerend instituut - dat de gelijkheid hooghoudt, maar de vrijheid en de broederschap niet vergeet. Niet alleen in individuele gevallen, maar ook structureel.

Barbara Oomen is bijzonder hoogleraar rechtspluralisme aan de Universiteit van Amsterdam.